

Caterina Tomàs i el seu entorn

ANTONI GILI

INTRODUCCIÓ

Amb el present treball encetam un estudi dedicat a una aproximació crítica de les persones i institucions que envoltaren la vida de la santa mallorquina Caterina Tomàs i Gallard, nadiua del poble de Valldemossa. Les biografies sobre la nostra santa s'escrigueren amb una visió completament panegirística, plena d'elogis que l'actual hagiografia no comporta.

Les presents notes històriques i documentals volen ser un punt de partida per poder centrar la figura de Santa Caterina Tomàs dins les seves circumstàncies personals, familiars, i conventuals. Per tot això, s'ha emprat, primordialment, la magnífica font de la Secció de Protocols de l'Arxiu del Regne de Mallorca. La documentació treta dels llibres del notariat de Mallorca aporten dades de primera mà per eixermar el camí vers la consecució d'una biografia crítica de la vida i figura de Caterina Tomàs la qual no pot ser contemplada amb exactitud a part del seu context sociològic i, fins i tot, econòmic.

La documentació aportada, en el present estudi, és un primer tast de la possible biografia de la nostra santa mallorquina que donaria abundància de dades de les persones i institucions que conegué Caterina Tomàs. Ens referim a la seva família paterna i materna i, igualment, al convent i monestir de Santa Maria Magdalena, on ella ingressà com a monja i on morí.

L'ENTORN FAMILIAR

Les arrels paternes de Caterina Tomàs.

Una família Tomàs ja habitava a Valldemossa en el segle XV. Baltasar Claret, ciutadà de Mallorca, venia, l'any 1466, una alqueria, situada a la vila de Valldemossa, per preu de 30 lliures, a Nicolau Tomàs.¹ Set anys després un altre document ens assabenta que Nicolau Tomàs ha passat a viure a Pollença.²

Però una nova família Tomàs de nissaga llucmajorera s'assentarà per aquest temps a la vila de Valldemossa, al contreure matrimoni, l'any 1467, Jaume Tomàs, fill de Miquel Tomàs, de la parròquia de Lluçmajor, amb Joaneta Deià, filla de Bartomeu Deià, ja difunt, i de la dona Pereta, tal volta de llinatge Joan. La dona Pereta era propietària d'un rafal el qual dona al seu gendre Jaume Tomàs.³

(1) J. Muntaner Bujosa, José Fco. Argente Sánchez, *Introducción a la historia de Valldemossa*. Mallorca, 1980. Págs. 271 i 272.

(2) ARM-Prot-S-354 f 37

(3) ARM-Prot-S-321 f 21 Bartomeu Font, en la seva *Historia de Lluçmajor*, tom III, pág. 510, escriu sobre l'ascendència llucmajorera de Santa Caterina Tomàs.

El rafal era conegut amb el nom de rafal d'En Pere Banys.⁴ Per ell Jaume Tomàs, març de l'any 1494, feia 6 lliures censals a Pau Claret de la vila de Valldemossa, amb dos terminis anuals, és a dir, 3 lliures a la festa de Nadal, i les altres 3 lliures, a la festa de Pasqua de Resurrecció.⁵ Del rafal en donarà la meitat al seu fill.

Jaume Tomàs, habitador de la vila de Valldemossa, l'any 1509, a causa de l'amor que té envers el seu fill estimat Miquel Tomàs, li dona, perpètuament, la meitat de la possessió, situada en el terme de la vila de Valldemossa, a la porció que en altre temps fou del noble Nuno Sanç, al censal de 3 lliures, 16 sous, a la festa de Nadal, al convent de Cartoixa. Igualment és tinguda per l'honor Joan Aixartell, mercader de Mallorca, al censal de 6 lliures, moneda de Mallorca, pagadores en dos terminis de l'any, 3 el dia de Nadal i 3 el dia de Pasqua.⁶

Miquel Tomàs redimirà i quitarà diversos censals.

Així Joan Aixartell, mercader de Mallorca, i esposa Miquela Claret, febrer de l'any 1510, confessen i reconeixen a Miquel Tomàs de Valldemossa haver rebut 60 lliures, moneda de Mallorca, per la redempció, satisfacció i quitació de les 6 lliures anuals que li feia per una sort de terra, anomenada d'En Pere Banys, baix alou del Senyor Rei, confrontada amb carrer reial del Castell, amb olivar i vinya de Bartomeu Calafat i amb possessió del mateix Miquel Tomàs.⁷

Igualment, Jaume Tomàs, el seu pare, any 1512, confessa al seu fill Miquel Tomàs que li ha quitades 10 lliures censals, és a dir, la meitat dels censals que la seva possessió feia: 6 lliures a l'honor Francesc Aixartell; per consignació de l'honor Pau Claret, i 4 lliures a l'honor Miquel Reus o Antoni Mut.⁸

Semblantment, Miquel Tomàs ha quitades 2 lliures, moneda de Mallorca, censals anuals que feia la possessió que, juntament amb el seu pare Jaume Tomàs, posseïx indivisament, situada a la vila de Valldemossa i delimitada amb dos carrers públics, amb possessió de Baptista Ferrà i amb carrer pel qual se va al puig comú de la vila.⁹

Antoni Joan Morell, ciutadà de Mallorca, any 1515, reconeix i confessa haver rebudes d'ell 25 lliures, moneda de Mallorca.¹⁰

Totes aquestes quitacions de censals fan pensar en una posició econòmica de la família, aleshores, bastant favorable. Situació que sembla continuar, quan Jaume Tomàs augmenta la seva hisenda, comprant unes cases amb pati de terra i hort contigu, dia 7 de maig de l'any 1513, a Jaume Verger i esposa Bàrbara, de la vila de Lluçmajor, situades dins la vila de Valldemossa, a la porció del noble Nuno Sanç, que Jaume Verger havia adquirit, segons document fet a l'Escrivania Reial, el 19 d'octubre de l'any 1496. Afronten amb carrer públic, cases i hort de Bartomeu Ferrà, vinya d'Antoni Joan Morell i cases i hort de Bartomeu Marimon. La venda va pel preu de 30 lliures, moneda de Mallorca.¹¹

Jaume Tomàs, besavi de Caterina Tomàs, ja ha mort l'any 1513.

El seu fill, Miquel Tomàs, tan en nom propi com a curador dels hereus del seu pare, difunt, té i posseïx el rafal i les cases comprades a l'Escrivania de Cartes Reials, dia 7 de maig del 1513.¹²

(4) L'any 1359, existia a Valldemossa Ramon des Banys. J. Rosselló Lliteras, *Els homes d'armes de Mallorca. Llista de la part forana* (1359). Palma de Mallorca, 1984. Pàg. 39.

(5) ARM-Prot-M-270 f 72v.

(6) ARM-ECR-178 f 70v.

(7) Id.Id.Id. f 120

(8) ARM-Prot-F-164 f 60

(9) ARM-ECR-178 f 378v.

(10) Id.Id.Id. f 445

(11) Id.Id.Id. f 305

(12) ARM-ECR-1072 f 11

Així l'heretat de Jaume Tomàs i esposa Joana es va repartint, entre els seus fills.

Bartomeu Tomàs, l'any 1524, ha rebudes de Miquel Tomàs, el seu germà, 5 lliures, moneda de Mallorca, a compliment del que li pertocava sobre els béns i heretat dels seus pares.¹³

Antoni Tomàs de la parròquia d'Algaida, fill de Jaume Tomàs i de la dona Joana, difunts, ha rebudes de Miquel Tomàs, el seu germà, de la parròquia de Valldemossa, 16 lliures, moneda de Mallorca, com a part i llegítima sobre la possessió i heretat dels seus respectius pare i mare, renunciant al dit seu germà Miquel i als seus tots els seus drets i fent-li bona fi.¹⁴

Jaume Tomàs, menor, fill de Jaume Tomàs, difunt, i de la dona Cília, any 1525, fa definició amb el seu oncle, de tots els seus drets de l'avi i de l'àvia i confessa haver rebudes del seu oncle 6 lliures, moneda de Mallorca, a compliment de tota la heretat, drets i llegítima sobre l'heretat dels seus avis.¹⁵

Pereta Tomàs, filla de l'honorat Jaume Tomàs, darrera esposa de l'honor Felip Perera de la Ciutat de Mallorca, habitadora en el terme d'aquesta, any 1525, per haver rebut beneficis del seu germà Miquel Tomàs, li dona tots els seus drets sobre l'heretat dels seus pares.¹⁶

Avis i oncles paterns.

L'avi patern, Miquel Tomàs i Deià, havia concret matrimoni amb Annetta Creus, àvia paterna de Caterina Tomàs.

L'any 1512, Mateu Creus i Annetta Creus, esposa de l'honor Miquel Tomàs, renuncien a la seva germana Pereta Creus, filla de l'honorat Mateu Creus, el seu pare, difunt, tota la seva part i drets dels béns de la seva germana Sebastiana Creus.¹⁷

L'avi patern, Miquel Tomàs i Deià, major de dies, de la parròquia de Valldemossa, dia 10 de juliol de l'any 1537, fa testament davant el notari Nicolau Ferrà. Elegeix sepultura en l'església parroquial de Valldemossa en el seu vas i dels seus. Nomena marmassors la seva esposa dona Annetta i el seu fill Miquel Tomàs. Mana la celebració de les 30 misses de Sant Amador, els Set Goigs de la Verge Maria i les 3 misses de la Santíssima Trinitat. Igualment, ordena que el seu hereu haja de comprar un ciri de pes d'una lliura per cremar el Dijous Sant davant Lo Corpus en l'església parroquial. Deixa a tots els seus néts i netes, fills i filles, del seu fill Jaume Tomàs, difunt, 10 lliures, moneda de Mallorca, per la seva part i llegítima, les quals lliures seran donades en la col·locació dels seus respectius matrimonis i no abans. També deixa a tots els seus néts, fills de Mateu Tomàs, difunt, el seu fill, per tota la seva part i llegítima, 10 lliures, moneda de Mallorca. Igualment deixa a Joana i Marió Tomàs, les seves filles, 5 lliures, moneda de Mallorca, a cada una. Vol i mana que la dona Annetta, la seva esposa, sia alimentada dels seus béns pel seu hereu, en casa seva, deixant a la dita Annetta, de vida seva, la seva cambra amb les robes i coses a ella necessàries. Si la seva esposa no vol viure amb el seu hereu que li sien donades 10 lliures, moneda de Mallorca, pel seu aliment. Fa hereu l'honor Miquel Tomàs, el seu fill. Si aquest mor sense infants, fa hereu Mateu Tomàs, el seu nét, fill de Mateu Tomàs, el seu fill, difunt. Si aquest mor sense infants, Jaume Tomàs, el seu nét, fill

(13) ARM-Prot-F-163 f 169v.

(14) ARM-Prot-F-164 f 45v.

(15) Id.Id.Id. f 133

(16) ARM-Prot-F-163 f 163

(17) ARM-Prot-F-164 f 60

del seu fill difunt Jaume Tomàs. Si aquest mor sense infants, Bartomeu Tomàs, el seu nét, fill del seu fill difunt Jaume Tomàs.¹⁸

Passats alguns anys, Miquel Tomàs, codicil·lant, fa uns afegitons. Mana la celebració perpètua dels Set Goigs pels preveres qui residiran en l'església parroquial de Valldemossa, deixant per tot això 8 sous i 2 diners. Deixa a Antoni Tomàs, fill del seu germà Bartomeu, 10 lliures, moneda de Mallorca. Igualment confessa al seu fill Miquel Tomàs que ha bestretes 64 lliures en el cens comprat sobre la possessió d'Antoni Màger de l'Estret. Igualment deixa a totes les filles del seu fill difunt Jaume Tomàs, a cadauna d'elles, 20 lliures, compreses les 10 lliures, deixades en el seu testament, per tota la seva part i llegítima sobre els seus béns. També deixa 25 lliures, moneda de Mallorca, a totes les filles del seu fill Mateu Tomàs. Fa hereu universal el seu fill Miquel Tomàs, substituïnt-lo el seu nét Miquel Tomàs, fill del seu fill Mateu, difunt, i a aquest substituïnt-lo el seu nét Jaume Tomàs, fill del seu fill difunt Jaume Tomàs, difunt, i aquest substituït pel seu nét Bartomeu Tomàs, fill del seu fill difunt Jaume Tomàs.¹⁹

Miquel Tomàs i Deià morí dia 29 del mes de març de l'any 1541. Caterina Tomàs, la seva neta, comptava 9 anys d'edat.

Així, els seus llegitimants van cobrant la partida que els perteneix:

La primera que apareix en la documentació és Joana Tomàs, la seva filla, esposa de l'honorat Joan Gallard de la parròquia de Valldemossa, habitadora en el lloc de Deià. Dia 14 de juliol del 1541, constitueix procurador el seu espòs, especialment, per a demanar la part i llegítima a ella pertocant sobre l'heretat del seu pare.²⁰ Dia 17 de gener de l'any 1544, confessa haver rebudes 55 lliures de l'honorat Miquel Tomàs, el seu germà, fill i hereu del seu pare.²¹

Marió Tomàs, filla de Miquel Tomàs, difunt, i vídua de l'honorat Bartomeu Gallard de la parròquia de Valldemossa, habitadora en el lloc de Deià, dia 8 de març de 1543, confessa al seu germà Miquel Tomàs, fill i hereu del seu pare, haver rebudes 55 lliures a compliment de la llegítima.²²

Mateu Tomàs, fill de Miquel i d'Annetta Creus, oncle patern de Caterina Tomàs, de la parròquia de Valldemossa, havia premort al seu pare. Dia 5 de març de l'any 1537, havia fet testament i elegia sepultura en el seu vas i dels seus en la església parroquial. Nomenava marmassor i executor del seu testament el seu pare l'honor Miquel Tomàs. Deixava la celebració de 3 misses en els altars de Nostra Dona, Sant Jordi i Sant Antoni i les misses de Sant Amador. Nomenava hereua usufructuària la seva esposa Coloma Joan i posteriorment, el seu fill Miquel.

Morí el 24 de març de l'any 1537.²³ El seu traspàs originà que la seva vídua Coloma Joan definís alguns comptes pendents i atorgàs el seu testament.²⁴

(18) ARM-Prot-F-162 f 45

(19) Id.Id.Id.

(20) Id.Id.Id. f 47

(21) Id.Id.Id. f 8

(22) Id.Id.Id. f 51

(23) Id.Id.Id. f 14v.

(24) Dia 25 de maig de 1537, la seva vídua Coloma Joan fa definició amb el seu pare l'honor Joan Joan, de la dot de 50 lliures, promeses en el seu matrimoni amb Mateu Tomàs. (ARM-Prot-F-162 f 15v.) La mateixa Coloma Joan, dia 8 febrer de 1538, fa testament. Té els fills: Miquel, Joan, Mateu i Jaume Tomàs. Nomena curador el seu sogre Miquel Tomàs. Elegeix sepultura en el vas del seu espòs i dels seus en l'església parroquial de Valldemossa i mana la celebració de les 33 misses de Sant Amador, uns Set Goigs de la Verge Maria, una missa de Trinitat i una altra a Nostra Senyora del Socors. (ARM-Prot-F-162 f 22) Una filla seva Antonina casà amb Bartomeu Marcer i una filla dels dos darrers esposà, l'any 1668, amb Guillem Mir d'Alaró, pare del venerable ermità Joan Mir, fundador de la Congregació d'Ermittans de Mallorca. Ella, en segones núpcies, ell, en quartes. (A. Gili Ferrer. *Ermittans de Mallorca*. Mallorca, 1988. Pàg 91)

La família immediata: pares i germans.

Jaume Tomàs i Creus i Marquesina Gallard i Rul·lan es casarien l'any 1519. Entre aquesta data i l'any, suposadament de la mort del pare, 1534 o 1535, naixerien tots els seus fills i filles: Miquel, Bartomeu, Jaume, Mateu, Anna, Catarina i Margarida.

Només de dos es conserva la data del seu baptisme: Jaume nasqué, l'any 1525,²⁵ i Margarida, l'any 1533.²⁶ Col·locant el naixement del primogènit Miquel, l'any 1521, com a punt de partida, es pot establir el termini, de dos en dos anys, dels neixements posteriors. L'any 1523, Bartomeu; l'any 1527, Mateu; l'any 1529, Anna; l'any 1531, Catarina i l'any 1533, Margarida. Poc temps després, moriria el pare. Certament ja és mort, el dia 15 d'abril de l'any 1535, fent hereus els seus fills.

Caterina Tomàs, com es veu, era la sisena filla d'una família de conradors pagesos de posició no realment pobra.

A la mort del seu pare, foren nomenats tutors i curadors de Caterina Tomàs i dels seus germans, el seu avi patern i la seva pròpia mare Marquesina Gallard. Ens ho dóna a entendre un document, datat a 15 d'abril de l'any 1535.

Isabet, vídua d'Antoni Ripoll, i Antoni Ripoll, fill dels dits esposos, i esposa Caterina, del lloc de Deià de la parròquia de Valldemossa, gratuïtament, per a subvenir algunes necessitats, venen a Miquel Tomàs i Marquesina, la seva nora, vídua de Jaume Tomàs, com a tutors i curadors dels fills i hereus del dit Jaume Tomàs, compradors en favor dels hereus, 2 lliures, moneda de Mallorca, censals que de nou carreguen i imposen sobre els seus béns i, assenyaladament, sobre la seva possessió, situada en el lloc de Deià, tinguda baix alou i jurisdicció de l'Abat de La Reial, a vintè de lluïsmes, pel preu de 25 lliures, moneda de Mallorca, que confessen haver rebudes.²⁷

Marquesina Gallard també morí. Igualment, morí l'honor Miquel Tomàs, avi i curador dels seus néts, l'any 1541. Així romangueren sense protecció les filles menors de Marquesina: Anna, Caterina i Margarida. Fou nomenat curador Miquel Tomàs, el seu oncle.

Per tot això, Miquel Tomàs, menor de dies, de la parròquia de Valldemossa, 23 de juny de 1544, amb consentiment dels seus germans, parents i amics, met baix la potestat de l'honor Miquel Tomàs, el seu comú oncle, Anna Tomàs, la seva germana, pel temps de 5 anys, que comencen el dia present i finiran en tal dia. Anna haurà d'estar a tots els manaments del seu oncle i aquest l'haurà de calçar, vestir i alimentar, segons el seu estament. L'oncle Miquel promet donar-li 5 lliures, moneda de Mallorca, per la servitud i si de cas es col·locava en matrimoni, abans d'acabar el temps, l'allibera de la servitud restant.²⁸

Anna Tomàs matrimonià, abans d'acabar el contracte, amb Lluç Ferrà.

El mateix dia es col·locada Caterina Tomàs i Gallard de 13 anys d'edat. Miquel Tomàs, major de dies, de la parròquia de Valldemossa, curador donat per la cort als fills i béns de l'honor Jaume Tomàs, el seu germà, difunt, 23 de juny 1544, de consentiment dels seus germans, parents i amics, met sota la potestat de l'honor Joan Gallard, oncle matern dels pobils, Catarina²⁹, la seva neboda i filla del seu germà, Jaume Tomàs, pel temps de 5 anys,

(25) ADM-I/123-B/1 (1516-1609)

(26) Id.Id.Id.

(27) ARM-Prot-R-871 f 47

(28) ARM-Prot-F-162 f 63

(29) Encara que el document deixa en blanc el nom de Caterina, clarament es dedueix que es tracta de la filla següent a Anna i anterior a Margarida que també apareix en blanc

començadors el dia present i finidors en tal dia. Caterina ha d'estar als seus manaments i Joan Gallard promet tenir Catarina el dit temps, calçar-la i vestir-la, segons el seu estament i donar-li per la servitud 5 lliures, moneda de Mallorca. Si abans d'acabar la servitud, es col·locava en matrimoni, l'allibera de la servitud mancant.³⁰ El document és precís. En aquest temps ni Caterina Tomàs, de 13 anys d'edat, ni els seus excloïen la possibilitat del matrimoni ni preferien l'estat de religiosa.

Margarida, la germana, menor, es també col·locada el mateix dia. Així, Miquel Tomàs, curador dels fills i béns de Jaume Tomàs, 23 de juny 1544, de consentiment de Miquel Tomàs, menor, i Bartomeu Tomàs i altres parents i amics, met sota la potestat de Miquel Tomàs, menor, la seva germana Margarida, pel temps de 8 anys, començadors el dia present. Margarida estarà als seus manaments i Miquel Tomàs promet tenir-la calçada, vestida i alimentada, segons el seu estament i, a causa de la servitud, promet donar-li 5 lliures, moneda de Mallorca. Emperò si es col·locava en matrimoni, abans de finir la servitud, promet donar-li 5 lliures i alliberar-la de la servitud.³¹

Cinc anys després, els germans Tomàs i Gallard volen netejar la seva economia, redimint censals i arreglant els assumptes pendents.

Jaume Tomàs, Bartomeu Tomàs, Miquel Tomàs, Mateu Tomàs, Anna Tomàs, esposa de Lluç Ferrà, Catarina Tomàs i Margarida Tomàs, donzelles, germans i germanes, fills i hereus de l'honor Jaume Tomàs de la parròquia de Valldemossa, 14 març 1549, gratuïtament, confessen haver rebut 50 lliures, moneda de Mallorca, de la magnífica senyora Jerònima Gual, vídua del senyor Augustí Gual, donzell de Mallorca, millor dit, les ha rebudes, en nom d'ells, Jaume Tomàs, per la redempció i quitació de 4 lliures que a ells feia, a la festa de Sant Miquel, per la seva possessió recentment comprada dels honors Joan i Pere Canals, pare i fill, del lloc de Deià. Caterina i Margarida són menors de 25 anys i majors de 15.³²

L'any 1549, encara coveja l'assumpte de la herència de l'avi Miquel Tomàs, quan estan a punt d'acabar els anys de servitud de Caterina Tomàs.

Mateu Tomàs i Gallard, fill de Jaume Tomàs de la vila de Valldemossa, 14 de maig de 1549, reconeix a Miquel Tomàs, el seu oncle, que ha rebut, per mans de Melcior Ferrà, 10 lliures que li llegà el seu avi Miquel Tomàs, en el seu darrer testament en poder del notari Nicolau Ferrà. Mateu Tomàs és menor de 25 anys, però major de 21 anys.³³

Dós anys després, encara no ha acabat la qüestió de la definició de l'herència de l'avi patern.

Miquel Tomàs i Creus, major de dies, de la vila de Valldemossa, per una part, i Miquel Tomàs i Gallard, menor de dies, habitador de la mateixa vila, en nom propi i en nom d'hereu del seu germà Bartomeu Tomàs, mitjançant el seu testament fet davant el notari Joan Cruada, duen qüestió davant l'Espectable Lloctinent General.

Miquel Tomàs, menor de dies, en nom propi i en nom d'hereu del seu germà Bartomeu, demanava la porció de llegítima pertinent en els béns del l'honorable Miquel Tomàs, el seu avi, i pare de Miquel Tomàs, major de dies. Aquest pretenia que el seu pare va llegar 10 lliures a cada un dels seus néts i que Miquel Tomàs, menor de dies, ja ha cobrat les 10 lliures a ell llegades i solament té obligació de donar-li les 10 lliures pel llegat fet al dit Bartomeu

(30) ARM-Prot-F-162 f 63v.

(31) Id.Id.Id. f 63v.i 64

(32) ARM-Prot-R-871 f 84v.

(33) ARM-Prot-T-269 f 34

Tomàs, el seu germà. Vénen a concòrdia, pacte i transacció, dia 16 de maig de l'any 1551. Miquel Tomàs promet donar-li, ja per la pròpia porció ja per la porció del seu germà del qual és hereu, 16 lliures, a més de les 10 lliures que ja té. Així tendrà, per les dues porcions, 26 lliures, compres les 10 lliures ja rebudes. A més, de les dites 16 lliures, promet donar 4 lliures, per totes les despeses fetes fins el dia present, i donar-li 20 lliures. Miquel Tomàs, present i acceptant la concòrdia, confessa i reconeix haver rebudes 20 lliures.³⁴

Caterina Tomàs sabia de totes aquestes dificultats familiars. Comptava 20 anys.

Bartomeu Tomàs, ja era mort l'any 1551. Miquel traslladà el seu domicili a la ciutat de Mallorca i Jaume i Mateu Tomàs, tots germans de Sor Caterina Tomàs, quedaren a Valldemossa.

Miquel Tomàs, habitador de la vila de Valldemossa, germà de Sor Caterina Tomàs, aleshores malalt a la Ciutat de Mallorca, 26 abril de 1573, fa testament.³⁵ Nomena marmassors la seva esposa Joana i el seu fill Jaume Tomàs. Vol ser enterrat en l'església de Santa Eulàlia de la mateixa Ciutat de Mallorca, en la sepultura on està enterrat Joan Tomàs, el seu nebot, ferrer d'ofici.³⁶ Féu un altre testament, també a la Ciutat, dia 4 de febrer de l'any 1578, elegint la sepultura en l'església parroquial de Santa Eulàlia, i fa hereu el seu fill Jaume Tomàs.³⁷

Jaume Tomàs, conrador de Valldemossa, germà de Sor Tomassa, fa testament, dia 19 de novembre de l'any 1590. Marmassors: esposa Maria Ferrà i el venerable Miquel Tomàs, prevere, el seu fill. Elegeix sepultura a l'església parroquial de Valldemossa en el vas dels predecessors. Mana celebrar 3 misses en el monestir de la Santíssima Trinitat del terme de Valldemossa o de Deià. Demana al venerable Dom Vicenç Mas de l'orde de frares cartoixos que li faci la caritat de dir-li una missa per la seva ànima. Deixa al seu fill Jaume Tomàs, paraire, 5 lliures, a Antoni Tomàs, fill seu, domiciliat a la ciutat de Càller de l'illa de Sardenya, 5 lliures, a Sor Antonina Tomàssa, filla seva, monja del monestir de Santa Magdalena, 5 sous i a Lluc Tomàs, conrador de la parròquia de Valldemossa, 5 sous. Nomena hereva usufructuària, de vida, la seva esposa Maria i hereu propietari el seu fill Mn. Miquel Tomàs, prevere. Morí dia 2 de febrer de l'any 1603.³⁸

L'honor Mateu Tomàs, germà de Sor Caterina Tomàs, de la vila de Valldemossa, 8 agost de 1601, fa testament. Marmassors: Mn. Martí Caldés, rector de la parròquia de Valldemossa, prevere, i el venerable Mn. Miquel Tomàs, prevere, el seu nebot. Elegeix la sepultura a la parròquia de Valldemossa.

A l'inventari dels seus béns hi figuren unes cases davant el porxo de la vila de Valldemossa que ell havia comprades l'any 1566. Igualment un sobrepellís i un ruquet de brinet que havien pertenescut al seu fill Mn. Jaume Tomàs, prevere. Igualment, unes altres cases a la parròquia de Santa Creu que havia comprades el seu fill prevere Mn. Jaume Tomàs, l'any 1590.³⁹

El senyer Mateu Tomàs morí a la vila de Valldemossa, dia 4 desembre de 1602, i Francina Castelló, la seva vídua, morí a Valldemossa, dia 17 d'abril de l'any 1611.⁴⁰

(34) ARM-Prot-T-262 f 57

(35) ARM-Prot-LI-153 f 887

(36) La seva dona, anomenada Joana, morí a Ciutat en la parròquia de Santa Eulàlia, el 8 de juliol del 1575, i fou enterrada a Valldemossa. Havia fet testament davant el notari Joanot Cases. (ADM-I/123-D/1)

(37) ARM-Prot-P-715 f 148

(38) ARM-Prot-S-934 f 38

(39) ARM-Prot-B-452 f 359v.

(40) ADM-I/123-D/1(1565-1638)

Les arrels maternes de Caterina Tomàs.

La família Gallard ja apareix a la vila de Valldemossa en el segle XV.

Jaume Gallard, besavi matern, esposa Isabel Calafat, besàvia materna, i Bartomeu i Mateu Gallard, els seus fills, del lloc de Deià de la parròquia de Valldemossa, 13 d'octubre de l'any 1489, venen a l'honorable Francesc Miquel Pardo, fill de l'honorable Manuel de Pau Pardo, ciutadà de Mallorca, i als seus, 9 lliures, moneda de reials de Mallorca, menuts, censals i rendals, donadores i pagadores, des de la primera festa de Tots Sants a un any i així, cada any, les quals carreguen i imposen sobre un alou i directe domini del notari Pere Segura, sobre una sort de terra, situada a la parròquia de Sineu. La venda va pel preu de 112 lliures i 10 sous de l'esmentada moneda.

Jaume Gallard obliga 9 lliures que, cada any, li fa Bernat Ripoll del lloc de Deià, però habitador de la Ciutat, i també obliga un olivar, baix alou del Reverend Senyor Abat de La Real que havia comprat a l'honorable Joan Masroig de la mateixa parròquia.

Bartomeu i Mateu Gallard són menors de 25 anys. Bartomeu Gallard major de 18 anys, i Mateu Gallard de 15 anys.

Són testimonis Mn. Bartomeu Caldentey, prevere, professor en Sagrada Teologia, Rafel Pi i Antoni Gual, ciutadans de Mallorca. Els testimonis de la firma de la dona Isabel Calafat, de Bartomeu i Mateu Gallard que firmaren en el Monestir de Miramar del lloc de Deià, on anà el notari, dia 21 dels dits mes i any, són Mn. Bartomeu Caldentey i Miquel Cardona, clergue de Mallorca.⁴¹

Jaume Gallard comprà l'alqueria de Miramar, l'any 1493, a Mn. Bartomeu Caldentey i Mn. Francesc Prats, preveres.

Bartomeu Caldentey, mestre en Sagrada Teologia, i Francesc Prats, preveres, administradors de la Casa del Monestir de la Santa Trinitat, obtinguda abans llicència de Don Fernando, Rei de Castella i d'Aragó, concedida a Barcelona, dia 6 de desembre de l'any 1492, donen, estableixen i en emfiteusi perpètua concedeixen, dia 20 de juliol de 1493, a Jaume Gallard, habitador de la parròquia de Valldemossa en el lloc de la Santa Trinitat, el rafal de Miramar, contigu al dit monestir de la Santa Trinitat que tenen i posseixen, baix alou del Senyor Rei, a vintè de lluïsmes, de la porció que en altre temps fou del noble Nuno Sanç, tingut a diversos censals. Afrontada amb les tanques del Monestir de la Santa Trinitat, i, damunt i avall les dites tanques, amb la possessió de Joan Mas, anomenada La Torre, amb les muntanyes de Mateu Moragues, amb la possessió de Jaume Rul·lan que en altre temps fou de Bartomeu Ribes, amb la possessió d'Antoni Masroig i amb la vorera de la mar, baix el pacte i condició del pagament a ells i als seus successors del monestir de 8 quarteres de forment censals, rendals, anuals i perpetuats, 10 quintars de palla, 8 lliures i 30 quartans d'oli i amb la retenció de l'empriu de llenya del rafal, per la necessitat de la Casa, i de la Font, vulgarment, anomenada del Poll o de Mestre Ramon. El document fou realitzat en el Monestir de la Santa Trinitat.⁴²

Jaume Gallard i esposa Isabel Calafat tingueren, además de Bartomeu i Mateu, els fills següents: Jaume, Joan i Isabel.

Mateu fou l'hereu universal dels seus pares i Bartomeu fou donatari de la possessió.

Joan Gallard de Valldemossa, febrer de 1515, ha rebut del seu germà Mateu Gallard, hereu universal del seu pare Jaume Gallard, 50 lliures, moneda de Mallorca, censals que el dit

(41) ARM-Prot-P-384 f 88v i 89

(42) ARM-ECR-118 s/f

seu pare li donà i, semblantment, ha rebut del mateix, com hereu universal de la seva mare Isabel Calafat, 2 lliures llegades per la seva mare a ell i a dues filles seves en el seu testament.⁴³

L'any 1517, Bartomeu Gallard té i posseeix el rafal de Miramar, contigu al monestir de Miramar, vulgarment anomenat de Trinitat, per donació del seu pare Jaume Gallard que el posseïa per establiment a ell fet per Mn. Bartomeu Caldentey i Mn. Francesc Prats, administradors de la Casa del Monestir de la Santíssima Trinitat, mitjançant llicència del Rei, dia 20 de juliol del 1493. Igualment, posseeix 4 sous censals que li fa el Monestir per venda a ell feta pels dits administradors, segons consta en l'Escrivania del Rei, el mateix dia.⁴⁴

Bartomeu Gallard, avi matern de Caterina Tomàs, de la parròquia de Valldemossa, la seva esposa Griselda Tries, Joan Gallard i Bartomeu Gallard, germans, fills de Bartomeu Gallard, 14 d'abril de 1520, venen a l'honorable dona Francina, vídua del discret Joan de Trilia, notari de Mallorca, 4 lliures, moneda de Mallorca, censals.⁴⁵

Bartomeu Gallard i Calafat, de la parròquia de Valldemossa, dia 20 de gener de l'any 1523, fa testament. Elegeix marmassors: Mateu Gallard, el seu germà, i Bartomeu Gallard, el seu fill. La primera esposa s'anomenava Caterina Rul·lan, filla de Joan Rul·lan de Lluc Alcari, i l'actual s'anomena Griselda Tries. Fills seus són: Joan Gallard, Jaume Gallard, Bartomeu Gallard, Llorença Gallard i Marquesina Gallard i Rul·lan, esposa de Jaume Tomàs de la parròquia de Valldemossa. Fa un llegat a les seves nores: Joana Tomàs, esposa de Joan Gallard i a Nicolava, esposa de Jaume Gallard. Fa hereu universal Melcior Gallard i Tries, pobil de 5 anys d'edat, fill seu i de la seva segona esposa Griselda.⁴⁶

Bartomeu Gallard, de la parròquia de Valldemossa del lloc de Trinitat, havent fet testament ja dia 20 de gener de l'any 1523, fa afegitons al seu testament, dia 15 d'agost de 1524. Morí l'any 1524.⁴⁷

Griselda Tries, vídua i hereua usufructària de l'honorable Bartomeu Gallard de la parròquia de Valldemossa del lloc de Deià, segons consta en el seu darrer testament fet davant el notari de Sóller Joan Morell, dia 25 de setembre de l'any 1524, lloga o arrenda per temps de cinc anys, des del dia de Sant Miquel pròxim venidors, a Joan Gallard, el seu fillastre, la possessió de l'heretat baix certs pactes. Hi van compresos un parell de bous, un parell de vaques i una mula. Però s'atura un tros d'hort que té a l'era i la cambra damunt. Podrà tenir una somera i quantes gallines com voldrà i la tanca del forn de calç. Pel lloguer rebrà 30 sous, 18 quarteres que fa la possessió, 4 quarteres de xeixa i 15 quarteres d'oli.⁴⁸

L'any següent, l'heretat va a total ruïna pels grans deutes i pels grans càrrecs que són en ella que sobrepujen el valor de la mateixa heretat. La dona Griselda Tries, habitant en el lloc de Deià, dia 30 de gener de l'any 1525, renuncia l'heretat a Joan Gallard, el seu fillastre i el posa a ell en el seu lloc baix pactes i condicions. Joan Gallard haurà de pagar, durant 5 anys, 74 lliures, 10 sous.⁴⁹

Emperò l'heretat de l'honor Bartomeu Gallard, en cap manera no basta per a pagar la meitat dels càrrecs que en ella són deguts i l'heretat va a total ruïna i perdició per les grans

(43) ARM-Prot-M-712 f 35

(44) J. Muntaner Bujosa, José Fco. Argente Sánchez, *Introducción a la historia de Valldemossa*. Tomo I. Mallorca, 1980. Pág.134

(45) ARM-Prot-M-716 f 42v.

(46) ARM-Prot-M-620 f 180

(47) Id.Id.Id. f 192

(48) ARM-Prot-T-251 f 108

(49) ARM-Prot-F-163 f 166v.

execucions que en ella de cada dia es fan i això en gran dany i evident perjui dels creditors i, especialment, de Melcior Gallard i Tries al qual l'heretat s'esguarda, després de la mort de la dona Griselda.

Amb consell de tots els parents i amics de Melcior Gallard i amb decret de l'honorable batle de la parròquia de Valldemossa, per conservar els crèdits i, especialment i expresament, pel crèdit té de l'honor Joan Gallard, fill de dit Bartomeu Gallard, per la part a ell pertocant i per totes les coses damunt dites, la mateixa Griselda Tries, vídua i hereua de vida, setembre de l'any 1534, en nom propi i com a curadora donada per la causa a Melcior Gallard, fill seu, menor de 25 anys, emperò major de 19 anys, fa donació a Joan Gallard, germà de Melcior Gallard, fillastre de Griselda, de tota l'heretat de Bartomeu Gallard a ell pertanyent amb tots els drets i accions que en ella té el dit Joan Gallard per tota part heretat i llegendima a ell pertinents sobre l'heretat, amb tal pacte que Joan Gallard ha de donar a Melcior Gallard per tota part heretat i llegendima a ell pertinents, 100 lliures, moneda de Mallorca, en quatre iguals parts. Salvo també el dret del Senyor Rei i els pactes damunt dits. Joan Gallard accepta la transacció, donació o renunciació, amb els pactes i condicions expressats.⁵⁰

Caterina Tomàs tenia, aleshores, 3 anys.

Bartomeu Gallard i Calafat, casat amb la dona Caterina Rul·lan en primeres núpcies i en segones amb Griselda Tries, hagué els fills següents: Jaume Gallard que esposà amb la dona Nicolava⁵¹; Joan Gallard, casat amb la dona Joana Tomàs, pares de Sor Caterina Gallard i de Fra Antoni; Bartomeu Gallard, espòs des de l'any 1525, de la dona Marió Tomàs, mort ja el 1541; Agneta, Caterina, Isabet, Llorença i Marquesiana Gallard que matrimonià amb Jaume Tomàs. De la segona esposa tingué un fill, anomenat Melcior que es casà amb la dona Caterina Palerm.

Bartomeu Gallard i Calafat feu donació universal al seu fill Bartomeu Gallard i Rul·lan, davant el notari Pere Llitrà, dia 6 de març de l'any 1498 i aquest testà, davant el notari Perot Mulet, l'any 1539. Morí poc temps després.

Així el seu fill Jaume Gallard i Tomàs, cosí doble de Sor Tomassa, dia 21 de setembre de l'any 1545, arrenda a Pere Ripoll, habitant en el lloc de Deià, la seva possessió, situada en el terme de la Santa Trinitat, per cinc anys i cinc esplets, començadors el dia de Sant Miquel de setembre primer vinent i finidors en tal dia. Per paga 38 lliures, moneda de Mallorca. Ademés, cada any, tindrà que pagar al senyor Sagrista 4 quarteres de xeixa i 16 quarteres d'oli. Més serà tingut a bestreure, primerament, 26 lliures que haurà de pagar, a cens, degudes a la Seu, a Mn. Domer i a Mn. Alemany i igualment haurà de bestreure a la dona Marió Tomàs, la seva mare, anualment, pels aliments, 16 sous i 20 diners anticipats, cada mes i 4 quarteres de most i 4 d'angarades (sic).

Jaume Gallard s'atura, per estància de la seva mare, la cambra alta i empriu de la cuina, i empriu, davant la porta on ellà estarà, d'un trosset de terra i tancat per sembrar-hi ensiam i tenir-hi gallines. Però li dóna empriu a la tafona i al cup.⁵²

Caterina Tomàs tenia, aleshores, 14 anys i ella sabia de tot això.

La situació econòmica de la família Gallard sembla anar per avall.

(50) ARM-Prot-F-162 f 8

(51) L'any 1524, Jaume Gallard, fill de l'honor Bartomeu Gallard, de la parròquia de Valldemossa, ara resident a la vila d'Artà. (ARM-Prot-F-164)

(52) ARM-Prot-F-163 f 253

Jaume Gallard i Tomàs era casat amb la dona Joana Boscà i Amengual. Així els dos esposos i el seu fill Bartomeu Gallard i Boscà, de la vila de Valldemossa, 31 octubre de l'any 1555, per a subvenir a les seves necessitats en ocasió de les pensions de 4 lliures anuals degudes al reverend i magnífic senyor Nicolau Montanyans, canonge i sagrista de la seu de Mallorca, i que fan dia 29 de setembre al Monestir de Trinitat del terme de Valldemossa, per la seva possessió, situada devora el dit monestir i també en ocasió de les pensions de 4 lliures censals degudes al magnífic Ramon Gual Desmur que a ell li fan per la mateixa possessió, venen a Fra Antoni de Castañeda, prevere, commorant en el Monestir de Miramar del lloc de Valldemossa, baix la invocació de la Santíssima Trinitat, 4 lliures, moneda de Mallorca, censals, rendals i emfitentals, que carreguen sobre l'alou pertinent al magnífic Ramon Gual Desmur sobre unes cases situades en el carrer del molí de vent de la parròquia de Santa Eulàlia.⁵³

L'any següent 1556, dia 1 d'agost, Fra Antoni Castañeda, ermità i prevere, resident en el monestir de Trinitat, situat en les muntanyes de Valldemossa, confessa a l'honor Jaume Gallard de la mateixa vila que li ha donat i pagat, o més ver, per ell li ha donat i pagat el reverend i magnífic senyor Nicolau Montanyans, sagrista i canonge de la seu de Mallorca, per mans del venerable Fra Domingo de Lares, ermità resident amb ell, dia 30 del mes passat, 132 lliures, 16 sous i 8 diners per la propietat, redempció i quitació de 10 lliures que a ell li feia, cada any, és a dir, 4 lliures, dia 1 de novembre, i 6 lliures, dia 25 del mateix mes, per ell venudes i carregades en poder del notari Jordi Güells, notari, l'any passat, i 7 lliures prorata correguda fins el dia 30 del mes passat, les quals 10 lliures censals per ell havia promès pagar el reverend sagrista Montanyans en lloc d'altres 10 lliures de nombre de 30 lliures censals que a ell estava obligat fer per la possessió a ell establida, situada en el terme de la dita vila, segons consta en poder del notari Bonaventura Carles.⁵⁴

Jaume Gallard i esposa Joana del lloc de Deià de la parròquia de Valldemossa, 27 abril 1561, estableixen al magnífic i reverend senyor Nicolau Montanyans, canonge i sagrista de la seu de Mallorca, la seva possessió, anomenada Son Gallard, situada en el lloc de Deià, tinguda sota alou i jurisdicció del reverend senyor Abat de Reial, confrontada amb camí reial pel qual se va de la vila de Valldemossa al lloc de Deià, amb la possessió de Felip (sic) Mas de la Torre, amb la montanya d'En Moragues, aleshores del reverent adquiridor, com hereu del magnífic Jaume Montanyans, doctor en ambdós drets, cavaller, el seu germà, i amb la possessió de Jaume Rul·lan. La possessió és tinguda al cens de 4 quarteres de forment que fa a la Casa o Monestir de Trinitat i al cens de 4 lliures a la dita casa, la qual possessió el dit Jaume Gallard posseix com hereu universal de l'honorable Bartomeu Gallard, el seu pare, segons consta en el seu darrer testament en poder del notari Perot Mulet, l'any 1539, i Bartomeu Gallard, el seu pare, la posseïa com a donatari de l'honorable Bartomeu Gallard, el seu pare i avi de Jaume Gallard. La venda va baix el pacte i condició de 30 lliures, moneda de Mallorca, a ells pagadores i 10 lliures censals que, per ells i sense dany d'ells, pagarà al reverend Fra Antoni de Trinitat, per altres 10 lliures censals que a ell en nom propi li fa.

Bartomeu, Pere, Joan i Miquel Gallard i Tomàs, germans del dit Jaume Gallard, lloen la venda i ja que són menors firmen amb la intervenció dels seus oncles Melcior Gallard i Caterina Palerm.⁵⁵

(53) ARM-Prot-G-180 f 180

(54) ARM-Prot-S-1639 f 67v.

(55) ARM-Prot-R-871 f 102

L'ENTORN CONVENTUAL

El monestir de Santa Maria Magdalena, abans va ser hospital de pobres. L'any 1329, Jaume Marquès n'era el seu quèstor, procurador i administrador.⁵⁶

L'any 1340 componien la comunitat del monestir i convent de les dones de penitència de Santa Maria Magdalena les següents religioses: Maria *Massota*, ministra, Guillermona *Romanyana*, Elicsenda *Peris*, Andriola *Anguxola*, Francina *Auleguera*, Maciana *Bonamacipa*, Maciana *Conesa*, Miquela *Martina*, Benvençuda *Fustera*, Gràcia *Lopis*, Llorença *Marina*, Maria *Torrella*, Saura *Mates* i Francisca *Cortona*.⁵⁷ En total 14 religioses.

El nombre, sempre un poc més inferior, a la primera part del segle XVI, augmentarà notablement, a partir de l'any 1552, any en què entrarà, Caterina Tomàs per a fer-hi vida monacal. Vet aquí l'estadística de religioses:

Any	1530	10	religioses
“	1535	10	“
“	1536	9	“
“	1546	12	“
“	1548	12	“
“	1550	13	“
“	1551	11	“
“	1552	11	“
“	1554	16	“
“	1555	18	“
“	1556	16	“
“	1558	17	“
“	1559	17	“
“	1560	15	“
“	1564	24	“
“	1569	23	“
“	1599	24	“

En aquest temps l'Església, en general, i els monestirs de monges, en particular, necessitaven d'una gran reforma.

El primer monestir de Mallorca que es va reformar, a partir de les normes ordenades pel Bisbe Rodrigo Sánchez de Mercado de l'any 1520, inclús abans del Concili de Trento, va ser el convent de Santa Magarida. L'any 1541, algunes religioses d'aquest monestir de Santa Margarida foren elegides per passar a habitar en el monestir de Santa Maria Magdalena per a reduir la comunitat a la disciplina eclesiàstica, ja que moltes de les seves religioses no s'havien conformat a la clausura que després seria decretada i manada posar en pràctica pel Concili de Trento. Les religioses elegides foren: Sor Anna Serralta, Sor Francina Espanyol, Sor Abdoneta Net, Sor Isabel Tur i Sor Pereta Sunyer. De les dites religioses Sor Pereta Sunyer i Sor Abdoneta Net moriren en el convent de Santa Magdalena.⁵⁸ El dia exacte de l'entrada al monestir de Santa Magdalena fou el 8 de juny de l'any 1541.⁵⁹

(56) ACM-14.558 f 19v. Transcrivim en cursiva els cognoms feminitzats.

(57) ACM-14.548 f 2

(58) Piña Forteza B., *Monasterio de Santa Margarita*. Editorial Mallorquina de Francisco Pons, 1953. Pàg. 83

(59) ARM-Prot-T-261 f 4 ss.

L'any 1545, la priora Sor Jerònima Vallobar i altres monges, en total 32, del monestir de Santa Margarida, foren condemnades, mitjançant sentència del Senyor Vicari General i Oficial; donada dia 4 de novembre de l'any passat 1544, a donar i entregar a les venerables monges del monestir de Santa Magdalena de penitència les dots de les venerables sors Anna Serralta, Abdona Net, Isabet Tur, Pereta Sunyer i Francina Espanyol, en altre temps monges del monestir de Santa Margarida, ara emperò monges del monestir de Santa Magdalena, durant el temps que viuran en el monestir, si emperò passàs que elles tornassin al monestir de Santa Margarida o, no tornant elles, després de la seva mort, les predites dots tornin també al convent de Santa Margarida, segons es conté en la sentència esmentada.

Les dots són les que segueixen:

Sor Anna Serralta, 50 lliures, 16 lliures censals.

Sor Francina Espanyol, 7 lliures, 9 sous, 3 diners censals.

Sor Pereta Sunyer, 8 lliures censals.

Sor Abdona Net, 10 lliures censals,

Sor Isabel Tur, 200 lliures,

Posteriorment, a la rebuda de la sentència, fou pactat entre totes elles, que les monges de Santa Margarida donin a les monges de Santa Magdalena la meitat de 268 lliures, 7 sous i 8 diners i l'altra meitat dins el temps d'un any. Per tant, gratuïtament, cedeixen i consignen a sor Anna Serralta, priora, i a les restants monges, els censals, les pensions i la prorrata dels censals. Els quals censals consignen, solament, de vida de les religioses. Si alguna de les religioses volgués tornar al monestir de Santa Margarida o morís, després de la seva mort o tornant ella al monestir, torni la dot de la religiosa difunta o retornant al monestir, segons la dita sentència.⁶⁰

Sor Anna Serralta fou priora del monestir, des de l'any 1544 fins a l'any 1559. Sembla que tornaria al monestir de Santa Margarida, devers l'any 1560. Sor Francina Espanyol i Sor Isabel Tur, l'any 1559. Les altres dues moriren en el monestir. Sor Pereta Sunyer moria, l'any 1551.⁶¹

Amb tot i això, noves monges ingressaren al convent durant aquest temps. Així podem establir una relació de les religioses que varen ingressar:

- Any 1541 Francina Canals de Deià.
- “ 1541 Francina de Puigdorfil de Ciutat.
- “ 1542 Caterina Genovard de Ciutat.
- “ 1545 Isabel Massanet i Montornés de Ciutat.
- “ 1550 Caterina Manescal de Ciutat.
- “ 1550 Elionor Fortesa de Ciutat.
- “ 1552 Caterina Tomàs de Valldemossa.
- “ 1553 Jerònima Calvó de Ciutat.
- “ 1553 Isabet Calvó de Ciutat.
- “ 1555 Pràxedis Garcia de Ciutat.
- “ 1557 Magdalena de Pacs de Ciutat.
- “ 1558 Pràxedis Net de Ciutat.
- “ 1560 Margarida de Sant Joan de Ciutat.

(60) Id.Id.Id.

(61) ARM-Prot-T-270 f 168v.

Totes aquestes entrades, manco una, succeïren en temps del llarg priorat de Sor Anna Serralta que s'estengué des de l'any 1544 fins l'any 1559, en què morí o retornà al seu antic monestir de Santa Margarida. Després fou priora de Santa Magdalena Sor Caterina Genovard des de l'any 1559. L'any 1564 ja apareix de priora Sor Isabel Calvó i encara ho és l'any 1569.

La qüestió de les dots.

L'estructuració de les dots i el seu oportú pagament eren indispensables per a l'ingrés d'una nova religiosa, ja que la dot era la base econòmica per sosteniment de la nova monja i de la mateixa comunitat.

Jaume Canals del lloc de Deià, ha tingut cura des de la infància de la seva neboda Francina Canals, filla del seu germà Miquel, difunt, fins el dia 12 de novembre de l'any 1541, però ara vol entrar en el Monestir de Santa Magdalena, li dóna 30 lliures, moneda de Mallorca, pel sustent de la seva vida.⁶²

Sor Francina de Puigdorfilà, filla del magnífic Antoni de Puigdorfilà i esposa Francina, dóna al monestir de Santa Maria Magdalena 25 sous censals, en doblers comptats, pel seu ingrés en religió.⁶³

Isabet Massanet i Montornès, donzella, filla de Jaume Massanet, ciutadà de Mallorca, i esposa Margarida *Montornès*, vol viure baix la religió, obediència i regla de Sant Agustí, i perquè pugua servir millor a Déu, els seus pares donen, 31 de gener de l'any 1545, per la sustentació de la vida i per l'ingrés del dit monestir, a la venerable Sor Anna Serralta, priora, i a les altres monges i al dit monestir, 6 quarteres de forment censals i 3 quarteres d'ordi censals.⁶⁴

L'any 1546, es ventilava la qüestió de la dot de Sor Elionor Rossinyol, religiosa difunta del monestir de Santa Magdalena, entre el monestir i els hereus de l'honorable Bartomeu Rossinyol, difunt, mitjançant un procés iniciat a la cúria eclesiàstica, per tot això Sor Anna Serralta i altres monges, 26 gener de 1546, constitueixen àrbitrs i arbitradors i amigables componedors, ja per via de dret, ja per via d'amigable composició en aquesta causa, el magnífic Jaume Montanyans i Francesc Campfullós.⁶⁵

Semblantment, l'any 1550, s'espera qüestió sobre la dot de Sor Abdoneta Net per raó de 15 lliures i 8 sous censals que Pere Net fa al monestir de Santa Magdalena, és a dir, 5 lliures i 18 diners per l'ingrés de sor Elionor Fortesa, difunta, el qual pretenia no ser-hi obligat, ja que morí abans de la professió i pretenia que el monestir fora obligat a restituir-li tota la pensió de 10 lliures, indogudament pagada, que fa per l'ingrés de la venerable sor Abdoneta Net, la seva germana, en el monestir de Santa Margarida la qual, posteriorment, fou transferida al monestir de Santa Magdalena, juntament amb altres monges. Les monges, per contrari, pretenien que Pere Net era obligat a la solució de 40 lliures degudes del temps del traspàs de la dita Abdoneta Net al monestir de Santa Magdalena i, també a la paga de les 5 lliures i 18 sous.

Dia 28 de gener de l'any 1550, venen a concòrdia: les monges perdonen a Pere Net els deutes deguts i Pere Net promet des d'avui pagar, pacíficament, el censal de 5 lliures i 18 sous.⁶⁶

(62) ARM-Prot-T-258 f 53

(63) Id.Id.Id. f 65

(64) ARM-Prot-T-260 f 84v.

(65) ARM-Prot-T-266 f3

(66) ARM-Prot-T-270 f 8

Caterina Manescal, donzella, filla de l'honorable Antoni Benet Manescal, mercader de Mallorca, i esposa dona Pereta, 12 abril 1550, volent renunciar al segle i fer vida monacal en el monestir de Santa Maria Magdalena de penitència de la Ciutat, va entregà a Sor Anna Serralta, priora del dit monestir, 100 lliures.⁶⁷

Algunes vegades s'havien de fer, abans del pagament de la dot, altres donacions o renúncies.

Així Elisabet Calvó, donzella, filla del magnífic Bartomeu Calvó, ciutadà de Mallorca, difunt, ingressada al monestir, encara no professa, ja que li és lícit, dins l'any de la seva professió, disposar dels seus béns, lliurement, fa la següent donació, per l'amor que té a Déu i per la sincera benevolència que té al venerable fra Antoni Castañeda, prevere fent vida eremítica, pel consell i per les pregàries del qual ingressà al monestir, per a servir tot el temps de la seva vida a Déu i dur-hi vida religiosa, 2 gener de 1554, gratuïtament, dóna al predit fra Antoni Castañeda 46 lliures, moneda de Mallorca, censals que a ella, anualment, li fa el magnífic Mateu Safortesa de Tagamanent, donzell de Mallorca, per la seva possessió de l'Aresta, baix alou propi.⁶⁸

D'aquestes 46 lliures, fra Antoni de Castañeda, dia 13 febrer de 1555, en dóna 32 a la senyora Jerònima Calvó, habitadora en el monestir de Santa Magdalena de la Ciutat de Mallorca, que a ell li fa, anualment, el magnífic Mateu Safortesa de Tagamanent, per virtut de donació a ell feta per la senyora Elisabet Calvó, la seva germana.⁶⁹

Jerònima i Elisabet Calvó, germanes, filles del magnífic Bartomeu Calvó, ciutadà de Mallorca, difunt, monges del monestir i convent de Santa Magdalena de la Ciutat de Mallorca, volent fer professió i abstenir-se dels negocis profans, 13 agost de 1555, donen a les magnífiques Caterina de Pacs i Joana d'Olesa, les seves germanes, les porcions a elles pertinents en els béns de la seva mare i de la llegítima del seu pare. Són presents en aquesta donació les monges: Anna Serralta, prioressa, Francina Espanyol, Francina Prats, Baltasara Estrany, Francina Oliver, Joana Mir, Anna Pujals, Eulàlia Santacília, Jerònima Santacília, Elisabet Tur, Caterina Genovard, Magdalena Puigdorfila, Elisabet Massanet, Magdalena Serralta i Caterina Carles.⁷⁰

El dia següent, 14 d'agost de 1555, Jerònima Calvó, filla del magnífic Bartomeu Calvó, ciutadà de Mallorca, i dona Anna, esposos ja difunts, elegint la vida religiosa, dóna a Déu omnipotent i al monestir de Santa Magdalena de la ciutat de Mallorca, en mans i poder de la prioressa Sor Anna Serralta, gratuïtament, a més d'altres béns al dit monestir ja donats, 53 lliures i 6 sous, moneda de Mallorca, censals i rendals, baix el pacte i condició que si Joana Ripoll de Valldemossa elegís ser monja del monestir, en tal cas la priora i restants monges l'acceptaran, gratuïtament i sense dot, com a monja i germana, donant-li el primer i el segon hàbit amb les seves pietances i despeses. Si emperò Joana Ripoll es volgués casar, en tal cas li pagaran 50 lliures com ajut del seu matrimoni. Jerònima Calvó té la intenció i voluntat de transferir les 53 lliures i 6 sous al dit monestir, perquè per elles la priora i les monges acceptin, gratuïtament i sense dot, de quatre en quatre anys, una jove de la seva família i parentela com a monja i germana.

Deixa, igualment, i entrega a la lliure voluntat i disposició de la priora i monges que el censal de 53 lliures i 6 sous servesqui o en l'acceptació de les dites joves de la seva família

(67) Id.Id.Id. f 36v.

(68) ARM-Prot-S-1460 f 73v.

(69) ARM-Prot-G-180 f 95

(70) ARM-Prot-D-137 s/f

o parentela, o en la fàbrica o millora de la casa del monestir, o en altres usos o necessitats. Jerònima Calvó, menor de 25 anys, major emperò de 22, jura a Déu.

Sor Anna Serralta, prioressa del monestir de Santa Maria Magdalena de penitència de la Ciutat de Mallorca, Francina Prats, Sor Baltasara Estrany, Sor Francina Oliver, Sor Joana Mir, Sor Anna Pujals, Sor Jerònima Santacília, Sor Isabet Tur, Sor Caterina Genovard, Sor Isabet Massanet, Sor Magdalena Serralta i Sor Caterina Carles, totes monges del monestir i convent, presents i capitularment congregades a so de campana, en el lloc acostumat fer capítol, gratuïtament, accepten en el Senyor Jerònima Calvó, com a germana del monestir, fent-la participant de tots els béns espirituals i temporals del monestir, accepten la donació per ella feta, aproven totes les coses i li prometen celebrar, anualment i perpètuament, dos aniversaris solemnes amb sermó, un a la festa de Sant Bartomeu per l'ànima del seu pare, i l'altre, a la festa de Santa Anna, per l'ànima de la seva mare. Aximateix prometen que mentre Sor Clara Domenge, Sor Jerònima Bauçà, Sor Magdalena Pelegrí, Sor Bàrbara Prats, Sor Joana Romaguera i Sor Anna Moranta, aleshores religioses, encara no professes, les quals vingueren i ingressaren en el seu monestir, vulguin fer professió, les acceptaran com a monges i germanes seves i que en les seves respectives professions, el monestir pagarà tot allò que serà necessari ja en l'hàbit i pietances ja en altres coses.⁷¹

Sor Clara Domenge, Sor Jerònima Bauçà, Sor Magdalena Pelegrí i Sor Joana Romaguera les trobam formant part de la comunitat l'any 1560. Les altres dues, tal volta, no arribarien a professar. L'amistat de fra Antoni de Castañeda vers la família Calvó, la família Gallard de Trinitat, el monestir de Santa Magdalena i la mateixa Caterina Tomàs faria que la donació de Sor Jerònima Calvó donàs solució a la professió de Sor Caterina Tomàs.

Una volta resolta la qüestió de la renúncia de l'herència i de la dot, les germanes Calvó professaren, dia 15 del mateix mes. Nou dies després, 24 d'agost de 1555, professà Sor Caterina Tomàs, sense dot, fent arribar el nombre de monges a 18 religioses.

Sor Magdalena de Pacs, filla del magnífic Pere de Pacs, donzell de Mallorca, i de la seva esposa Elisabet, difunts, monja del monestir de Santa Magdalena de penitència, encara no professa, menor de 25 anys, major emperò de 18, dia 12 febrer de 1558, en la renúncia que fa dels seus béns al seu germà Pere de Pacs, es reserva 8 sous censals per la dot i ingrés del monestir i tot allò necessari per rebre l'hàbit i de la cambra.⁷²

La venerable Sor Pràxedis Net, filla de Pere Net, ciutadà de Mallorca, renunciant al segle, va entrar al monestir de Santa Magdalena. En el temps del seu ingrés, el seu pare va prometre donar a Sor Anna Serralta, priora del monestir, pel sustent de la seva vida i per la seva dot, 100 lliures, de les quals no s'ha fet cap document. Dia 22 abril 1558, promet satisfer les 100 lliures.⁷³

Sor Paula Claret, monja del monestir de Santa Magdalena de penitència, va entrar al monestir i per l'ingrés i el sosteniment de la seva vida, Francesc Claret, ciutadà de Mallorca, habitador de Vilafranca de Nisa, ducat de Savoia, va prometre 100 lliures i per elles 8 sous censals. El seu germà, en document datat dia 25 agost de 1559, gratuïtament, ven a la priora Sor Caterina Genovard, i a les seves successores en el priorat, perpètuament, 8 sous censals. Hi ha 15 monges en el monestir, les darreres de la nòmina: Sor Caterina Tomàs, Sor Pràxedis Garcia, Sor Pràxedis Net i Sor Paula Claret.⁷⁴

(71) ARM-Prot-G-239 f 86-90

(72) ARM-Prot-T-272 f 9v.

(73) Id.Id.Id. f 36

(74) Id.Id.Id. f 105

Margarida de Sant Joan, filla de Berenguer de Sant Joan, donzell de Mallorca, i de la seva esposa Beatriu, ha ingressat en el monestir de Santa Magdalena de penitència. El seu pare, dia 4 maig 1560, dóna a la seva filla, pel sustent de tota la seva vida i, després de la seva mort, al monestir, 11 lliures, 18 sous i 4 diners.⁷⁵

Maria Anna Masroig, és monja del monestir de Santa Magdalena de penitència de la Ciutat de Mallorca i filla de Joan Masroig de la Foradada de la vila de Valldemossa del lloc de Deià, difunt, 20 de setembre de 1560. La seva mare Caterina va pagar totes les despeses per l'ingrés i, aiximateix, va prometre pagar les despeses per l'hàbit i el vel i només ha cobrat del seu germà Cosme Masroig 100 lliures pel seu ingrés de les 150 lliures reservades en la donació del seu pare, i així resten en poder del seu germà encara 50 lliures. Sor Maria Anna Masroig, de voluntat de la priora i de les altres monjes, dóna les restants 50 lliures a la seva mare.⁷⁶

Obres en el monestir.

La priora Sor Anna Serralta no solament tengué en compte la reforma espiritual, sinó també la millora material del monestir. Són diverses les actuacions endreçades a aconseguir la restauració de l'edifici conventual.

Dia 2 de febrer de l'any 1550, gratuïtament, constitueix i ordena procurador l'honorable Jordi de Lestuge, patró de la nau de Francesc Burgues, per a dur i carregar dins l'esmentada nau totes les llenyes, comprades en nom del monestir, en el lloc de Tortosa.

El mateix assumpte covava encara l'any 1556. Sor Anna Serralta, priora del monestir de Santa Magdalena de penitència de la ciutat de Mallorca, Francina Espanyol, vicària, Francina Prats, Caterina Oliver, Joana Mir, Anna Pujals, Eulàlia Santacília, Jerònima Santacília, Isabet Tur, Caterina Genovard, Isabet Massanet, Magdalena Puigdorfilia, Magdalena Serralta i Caterina Carles, totes monges del monestir, 10 de març de l'any 1556, creen i ordenen ecònom, procurador i negociador del monestir el senyor Joanot Bosch, mercader de Mallorca, aleshores resident a la ciutat de Tortosa, per a tenir i recuperar, de tots els detenedors de llenyes i altres béns a la dita ciutat de Tortosa i en altre qualsevol lloc en el regne València, els béns pertinents al dit monestir i carregar i enviar la llenya i altres béns en qualsevol vaixells petits o grans.⁷⁷

Emperò una altra gran obra esperava a la priora Sor Anna Serralta.

Isabel Morey, vídua del magnífic Pau Morey, difunt, a causa de la gran devoció que té a Santa Maria Magdalena vol trobar una casa idònea i suficient, devora el monestir de Santa Magdalena en la qual poder viure. Els hereus del magnífic Baltasar Tomàs, donzell de Mallorca, tenen devora la porta major de l'església del monestir de Santa Maria Magdalena unes cases cremades, ara ja reduïdes a un corral tancat, i la dona Isabel Morey ha demanat moltes vegades a l'esmentada priora i al reverend Rafel Bonet, professor en sagrada pàgina i confessor del monestir que si poguessin tenir el corral, ella prometia a la priora construir-hi unes cases, a les seves pròpies despeses. Després de la seva mort, les cases romandrien al monestir. La dona Isabel Morey ha adquirit dels dits hereus les referides cases, segons consta en poder del notari Antoni Tries, dia 23 de desembre de l'any 1551 propassat. Així la dona Isabel Morey i Sor Anna Serralta, priora, Francina Espanyol, Francina Prats, Baltasara

(75) Id.Id.Id. f 147v.

(76) Id.Id.Id. f 163

(77) ARM-Prot-T-263 f 15

Estrany, Francina Oliver, Joana Mir, Anna Pujals, Eulàlia Santacília, Jerònima Santacília, Abbona Net i Isabet Tur, totes monges del monestir, dia 8 de gener de 1552, convenen reduir la concòrdia en actes. La dona Isabel Morey promet edificar les cases i, després de la seva mort, permanéixeran al monestir. Són testimonis, entre altres, Mn. Rafel Bonet, professor en sagrada pàgina.⁷⁸

Administració: Procuradors, compra-vendes, drets, plets i rendes.

L'administració del monestir i l'atenció material de les religioses abarcarà tot un ventall d'atencions i formalitzacions d'actes notariais de la priora i de les restants monges.

Sor Anna Serralta, priora, i les altres monges, 7 abril 1548, constitueixen i ordenen procurador l'honorable Rafel Olossa, mercader de Mallorca, per a exigir els censos particulars, ja en diners ja en espècie, i prometen donar-li, com a salari, 2 sous per cada lliura i cada quartera. Podrà, igualment, substituir el procurador. El mateix dia substituí l'honorable Pere Figuera, mercader, com a procurador.⁷⁹

L'any 1556, era revocat com a procurador del monestir el notari Antoni Tries i era constituït procurador el discret Gabriel March, notari, per a totes les causes, plets i qüestions mogudes i a moure.⁸⁰

Igualment, l'any 1558, Sor Anna Serralta, priora, Francina Espanyol, vicària, Francina Oliver, Joana Mir, Anna Pujals, Eulàlia Santacília, Jerònima Santacília, Isabel Tur, Caterina Genovard, Elisabet Massanet, Magdalena Puigdorfila, Magdalena Serralta, Caterina Carles, Cília Fortesa, Jerònima Calvó, Elisabet Calvó i Caterina Tomàs, monges del monestir de Santa Maria Magdalena, congregades a so de campana, fan i creen el seu procurador Nicolau de Pacs, donzell de Mallorca, per a rebre la possessió de l'heretat del discret Antoni Ferrer.⁸¹

L'administració i la cura del monestir exigia, a vegades, dur la qüestió fins a plet formal. Així, la priora Caterina Genovard, Margarida Serralta, vicària, Joana Mir, Anna Pujals, Eulàlia Santacília, Anna Serralta, Jerònima Santacília, Elisabet Massanet, Caterina Carles, Cília Fortesa, Elisabet Calvó, Caterina Tomàs, Pràxedis Net i Paula Claret, totes monges del monestir, 25 d'agost de 1559, capitularment congregades a so de campana, gratuïtament, constitueixen, creen, nomenen i ordenen procurador o ecònom del monestir l'honorable i discret Joan Coll, escrivà, per a fer i procurar la causa moguda pel magnífic Joanot de Caulelles o el discret Antoni Boscà, notari, i també per a proseguir, tractar i procurar la causa que s'espera dur i tractar-se contra els hereus del magnífic Joan Garcia, per una banda, i la causa entre el monestir i els hereus de Miquel Prats, mercader, per raó del cens d'oli i de pensions.⁸²

L'any 1560, la comunitat és copropietària, juntament amb altres particulars de l'Hostal d'Alcúdia, situat a la parròquia de Sant Miquel de la ciutat de Mallorca, prop la Porta de Sant Antoni dels Porcs, tingut baix alou i directe domini del benefici posseït per Mn. Joan Pons de Capifort, clergue, habitador a la vila de Maó. La priora Caterina Genovard, i Magdalena Serralta, vicària, Francina Oliver, Joana Mir, Anna Pujals, Eulàlia Santacília,

(78) ARM-Prot-T-262 f 138

(79) ARM-Prot-T-268 f 17v.

(80) ARM-Prot-T-263 f 56

(81) ARM-Prot-T-272 f 5v.

(82) Id.Id.Id. f 63

Jerònima Santacília, Elisabet Massanet, Antonina Carles, Cília Fortesa, Elisabet Calvó, Caterina Tomàs, Pràxedis Garcia, Pràxedis Net i Caterina Manescal, congregades a so de campana en el parlador, dia 20 de maig de l'any 1560, donen i estableixen a Jaume Llompart, paraire de Mallorca, l'esmentat hostal, pel preu que va al monestir de Santa Magdalena de 124 sous. Totes les monges firmen el document, dia 25 del mateix mes.⁸³

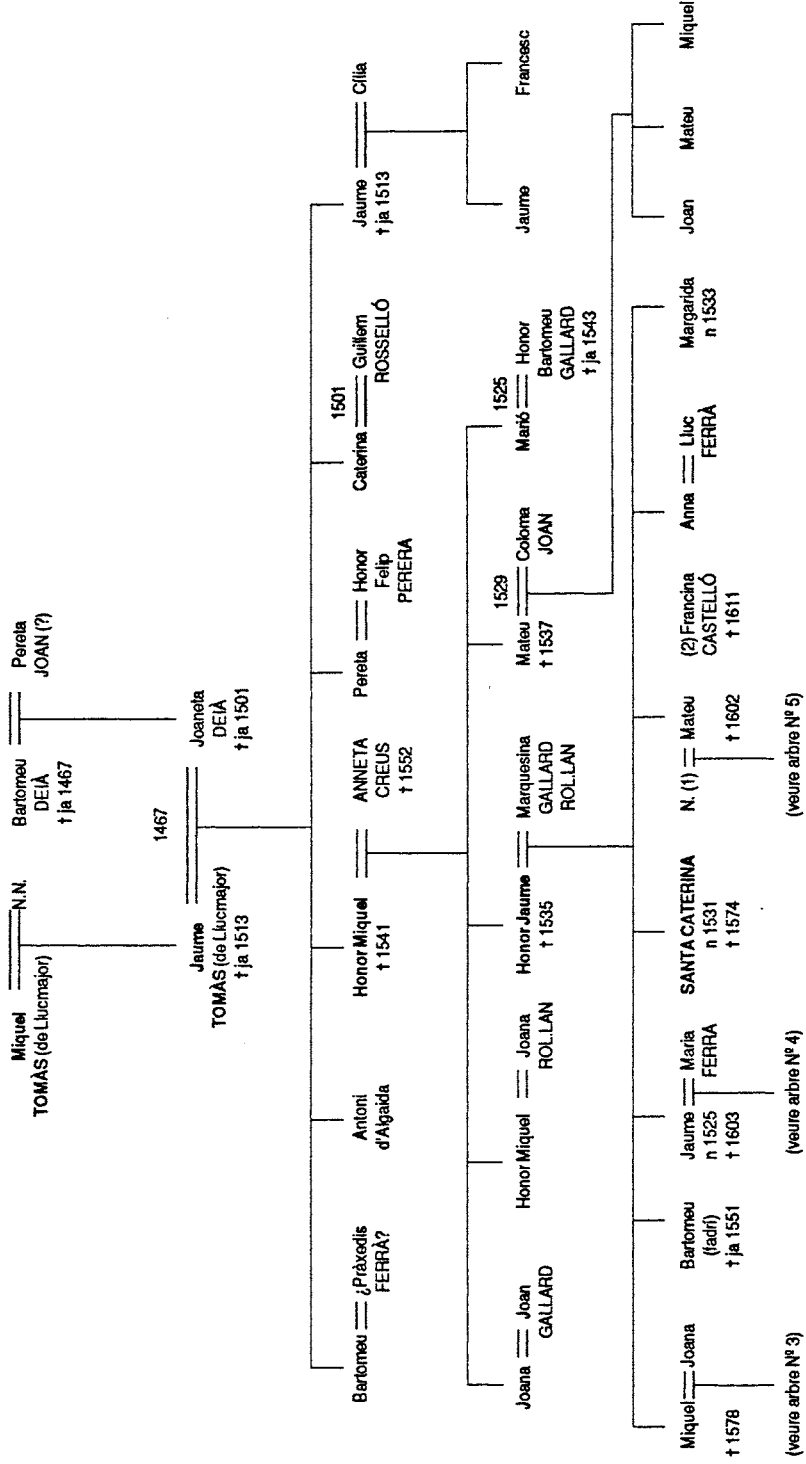
Un altre nomenament de procurador general té lloc, dia 28 de juliol de l'any 1569. Reunides les monges en el lloc del capítol, Elisabet Calvó, per la gràcia de Déu priora, Elisabet Massanet, vicària, Francina Oliver, Joana Mir, Caterina Genovard, Magdalena Serralta, Caterina Carles, Cília Fortesa, Pràxedis Garcia, Caterina Tomàs, Pràxedis Net, Margarida OIesa, Magdalena Pacs, Clara Domenge, Jerònima Bauçà, Magdalena Pelegrí, Joana Romaguera, Antonina Nebot, Caterina Salom, Marianna Masroig, Joana Ferrer, Sebastiana Vives i Margarida Santjoan, revocant el discret Joanot Mollet, notari, fan, constitueixen i designen nunci i procurador seu i del monestir i convent el discret Francesc Rabassa, notari de Mallorca, per a dur, tractar, prosequir i a bona fi acabar totes les causes i plets. Són testimonis Rafel Ramonell, donat del monestir, i Bertran Pacs, donzell, de casa del senyor Nicolau de Pacs. Tindrà per paga, cada any, 4 lliures. Posteriorment, ha estat augmentat el salari.⁸⁴

(83) ARM-Prot-Ll-135 f 37

(84) ARM-Prot-Ll-138 f 148

ARBRE GENEALÒGIC N° 1 (*)

- FAMÍLIA TOMÀS -

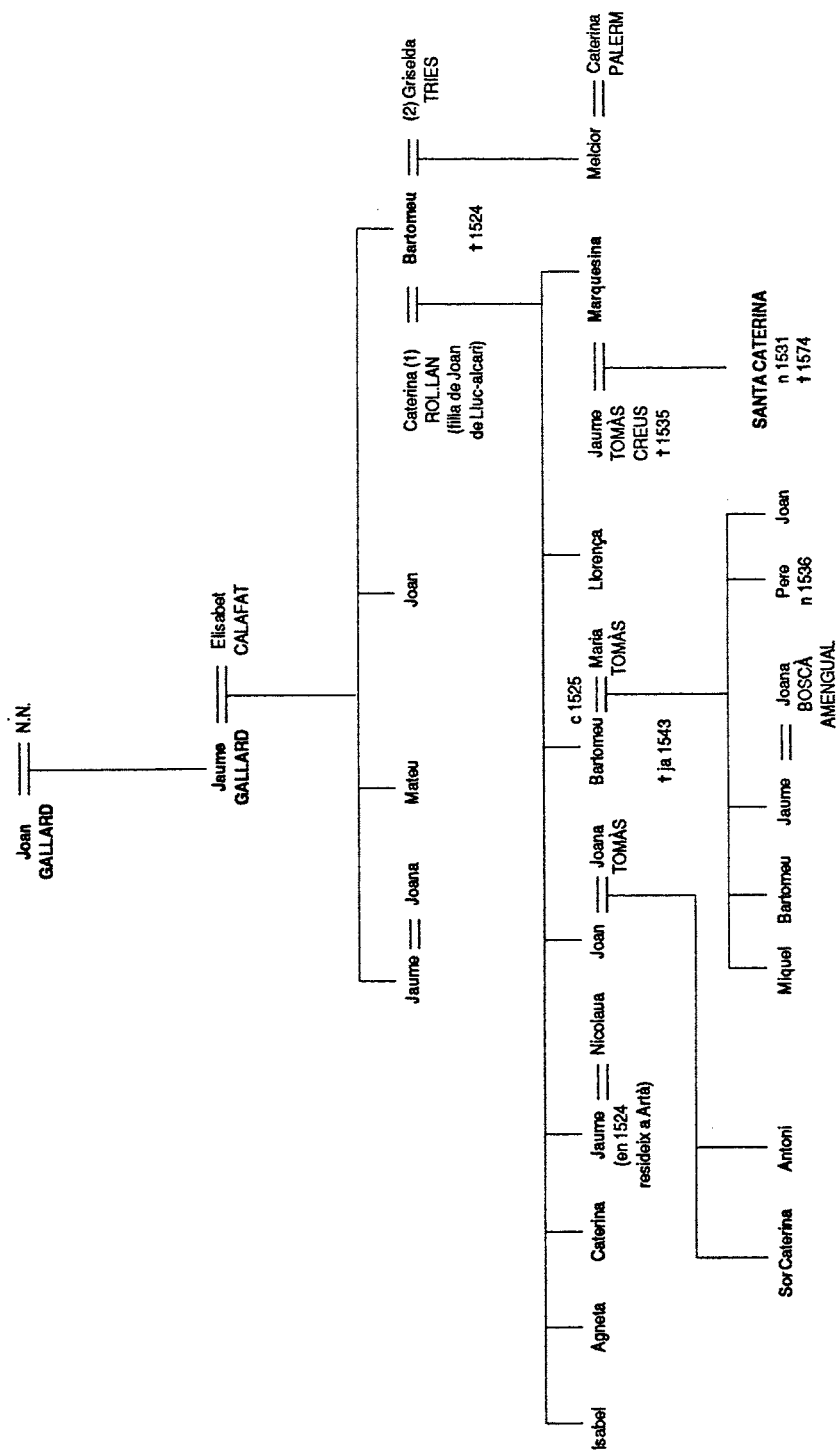
(veure arbre N° 3)

(veure arbre N° 4)

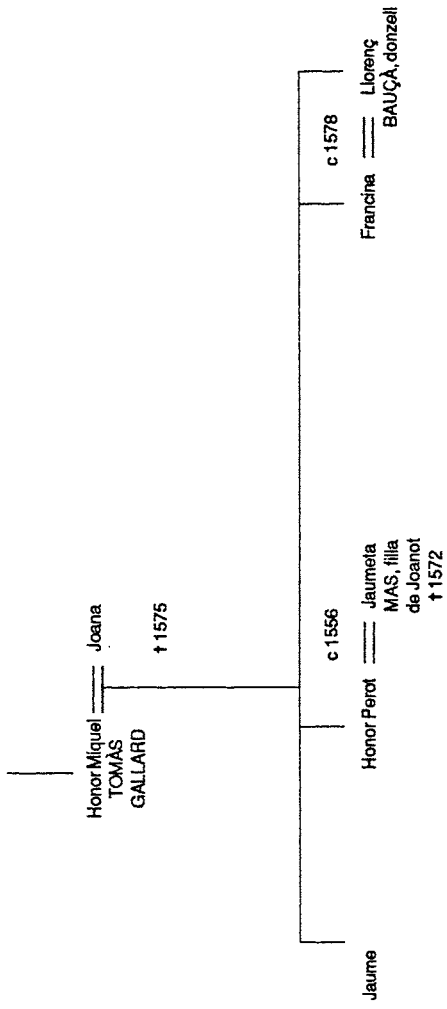
(veure arbre N° 5)

(*) Arbres elaborats per Mateu Ferrer Socias de Tagomament.

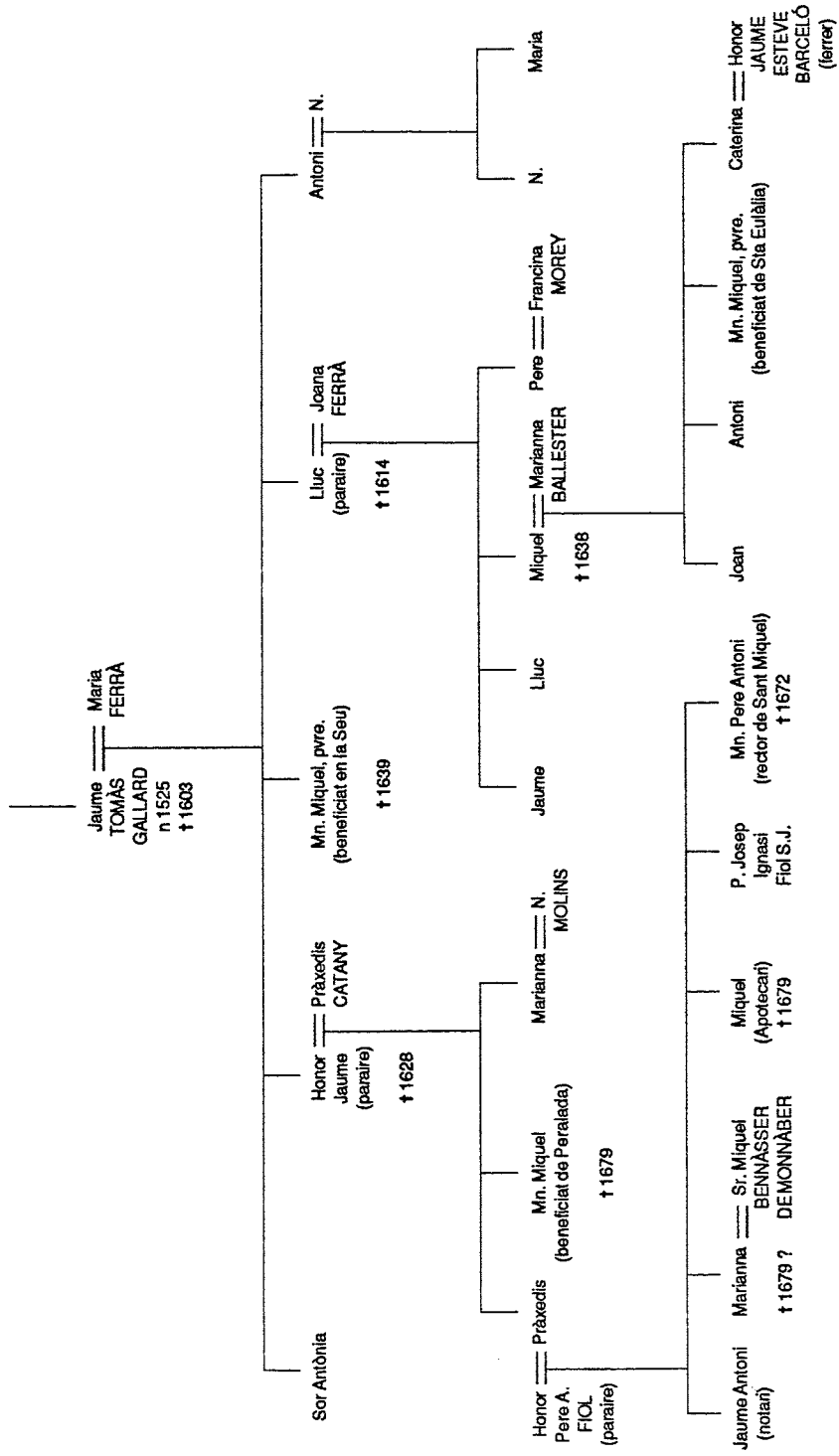
ARBRE GENEALÒGIC Nº 2
- FAMÍLIA GALLARD -

ARBRE GENEALÒGIC Nº 3

ARBRE GENEALÒGIC N°4

ARBRE GENEALÒGIC Nº 5

